

Vítkov

Město Vítkov leží v členitém terénu Vítkovské vrchoviny, která náleží celku Nízkého Jeseníku. Průměrná nadmořská výška je 480 metrů, nejvyšší kopec v okolí se nazývá Horka (603 m) a nachází se nad obcí Klokočov (asi 2 km od Vítkova). Zajímavá okolní krajina je výrazně rozčleněna údolími dvou významných řek, Moravice a Odry. Krajem prochází několik turistických cest. Nejzajímavější vede po obou stranách řeky Moravice od Kružberské přehrady přes Jánské Koupele a Podhradí až do Hradce nad Moravicí. Celá oblast je z hlediska turistiky velice atraktivní, je předmětem cílého turistického ruchu a v závislosti na něm i zdokonalování služeb a ubytovacích kapacit. V době letních měsíců se počet obyvatel díky cestovnímu ruchu mnohonásobně zvyšuje. Vzhledem k ojedinělým krajinářským hodnotám a vzácné flóře a fauně, ne zcela dobře probádané, je oblast Vítkovska trvalým předmětem zájmu přírodovědců. Za zmínku stojí také výskyt šedých moravických břidlic, na mnoha místech těžených v minulosti i dnes.

Kultura má své pevné místo v životě města. Ochotnické divadlo zapustilo kořeny v září 1945, kdy vznikla Divadelní jednota Petra Bezruče, a již v roce 1948 získává 2. místo na přehlídce Jiráskův Hronov. Potěšitelné je, že od roku 1969 vzniká divadelní soubor, který pracuje dosud. Oddělení kultury MěÚ Vítkov spolu se školami a zájmovými spolky jsou hlavními organizátory koncertů a výstav, které si svým významem nezaadají s daleko většími kulturními centry.

Školství je základem vzdělanosti národa. První dochované zprávy o školství v našem městě nalézáme na konci 16. století. Evangelíci zřídili první školu, dřevěnou budovu s jednou učebnou, v níž vyučovali čtení a psaní. Ta byla v roce 1630 změněna na školu katolickou a podléhala doзору farního úřadu. Ve Vítkově jsou tři ZŠ, střední škola, umělecká škola a gymnázium.

Podhradí

Od roku 1867 byla součástí Lhotky osada Podhradí (do roku 1952 nazývaná Dolní Víkštejn, německy Nieder Wigstein), tvořená pouze několika usedlostmi, byl zde však také hotel, pila, škola, požární zbrojnice, kaplička, obchod a hájenka. První zmínka o Podhradí pochází z roku 1805. V roce 1910 byla pod patronací hraběte Razumovského postavena německou radkovskou obecní radou v Podhradí škola. Po odsunu původních obyvatel bylo v této škole obnoveno vyučování až v roce 1956. Značný nárůst obyvatelstva osada zaznamenala v průběhu stavby úpravy vody - součástí kružberského přivaděče, kdy zde žilo vedle místních obyvatel zhruba 500 zaměstnanců národního podniku Vodotechna, mnozí i s rodinami. V průčelí úpravy postavené podle projektu architekta I. Klimeše je umístěn reliéf Voda od V. Makovského. Po dokončení stavby bylo v nyní nevyužitých budovách zřízeno roku 1964 učiliště ČSAD.

Přírodní poměry

Příroda v okolí Vítkova je stále ještě zachovalá. Město Vítkov leží v členitém terénu Vítkovské vrchoviny, která geomorfologicky náleží k celku Nízkého Jeseníku (nejvyšší vrchol Červená hora – 749 m – u Budišova). Průměrná nadmořská výška Vítkova je 480 m, nejvyšší kopec v okolí se nazývá Horka (603 m) a nachází se nad obcí Klokočov.

Zajímavá okolní krajina, tvořená stupňovitými, mírně zvlněnými plošinami a širokými hřbety, je výrazně rozčleněna údolími dvou významných řek. Hluboce zaříznutým údolím Moravice (s největšími přítoky Meleček a Melečský potok) a údolím Odry se stupňovitými říčními terasami. Přítok Odry - Čermná - vytváří osu malebného údolíčka mezi Vítkovem a Klokočůvkem. V blízkosti Vítkova jsou i umělé vodní nádrže, např. rybníky Paveláky a Bělidla, rekreační hráz Balaton a na řece Moravici největší z nádrží - Kružberská přehrada, která slouží jako rezervoár pitné vody pro Opavsko a Ostravsko. Přehrada a přilehlá chatoviště výrazně poznamenala přirozený původní charakter krajiny.

Dominantou krajiny je však údolí Moravice. Zaklesnuté meandry, říční terasy, místy až kaňonovité svahy s výchozy spodnokarbonských kulmských útvarů, představují významný geomorfologický fenomén krajiny.

Geologické podloží oblasti je tvořeno většinou kulmskými drobami a břidlicemi, z nichž za zmínku obzvláště stojí výskyt šedých moravických břidlic, v minulosti i dnes těžených na mnoha místech. Důkazem těžby jsou mohutné haldy u Zálužné, Starých Oldřůvek, Lhotky, Čermné apod. Lokálně, převážně na plošinách, se nahromadily mladší písky, štěrky nebo sprašové hlíny. Ojedíněle nalézáme i třetihorní čediče sopečného původu, jakým je například výlev u Zlaté lípy nedaleko Červené hory za Budišovem. Půdy Vítkovska jsou podzolové, kamenité a málo úrodné, vhodné k pěstování brambor.

Klimaticky náleží Vítkovsko převážně k oblasti mírně teplé, mírně vlhké, s převládající izotermou 7°C a průměrným ročním srážkovým úhrnem 700 mm. Oblast je oproti sousednímu Opavsku výrazně drsnější, chladnější, s dlouhotrvající sněhovou pokrývkou.

Rovněž po stránce flory a fauny je oblast nesmírně zajímavá. Specifické mikroklima údolí Moravice podmiňuje výskyt botanicky zajímavých prvků. Mísí se zde druhy teplomilné

(např. tolita lékařská, růže galská apod.), pronikající od Hradce ze Slezské nížiny, s druhy horskými (např. růže alpská, kýchavice zelenokvětá, udatna lesní, kokořík přeslenatý apod.), sestupujícími podhůřím z Hrubého Jeseníku až k údolnímu dnu. Z dalších zajímavých a pozoruhodných druhů zde nalézáme souvislé porosty bledulí jarních (od Annina Údolí k Albrechtickému mlýnu), ve svazích skupiny modře kvetoucího jaterníku podléšky, ojedíněle lilii zlatohlavou, měsíčnici vytrvalou aj.

S výjimkou osídlených částí nebo zemědělsky využívaných vrcholových náhorních plošin je značná část území hustě zalesněna. Původní pralesní porosty bučiny byly vymýceny a vystřídány těženou smrkovou monokulturou. Dnes se zbytky klimaxových bukových lesů vzácně zachovaly jako enklávy květnatých bučin na svazích údolí (v nižších polohách s příměsí dubu, habru a lípy). Spolu s maloplošnými luhy kolem vodních toků a suťovými i roklinnými lesy tvoří ve svazích poslední původní přirozené biotipy v krajině. Významnou příměsí stromového patra je jedle, která však v poslední době z různých příčin často odumírá. Zbytky uvedených původních porostů jsou

chráněny v přírodních rezervacích Nové Těchanovice, Valach a národní přírodní rezervaci a Kaluža.

Kromě obvyklých druhů zastupujících středoevropskou faunu se zde občas vyskytnou i vzácné a chráněné druhy živočichů, jako jsou např. rak říční, rosnička zelená, mlok skvrnitý, zmije obecná, rejsek alpský, plch moskevský apod. Z avifauny byl v oblasti zaznamenán výskyt čápa černého, orla křiklavého, krkavce velkého, volavky popelavé a holuba doupňáka. Na základní škole v Opavské ulici a na kostelní věži hnízdí poštolky, pod střechami domů rorýsi. Ve vytěžených štolách bývalých dolů v okolí Vítkova (např. Černý důl u Čermné) nalezneme významná zimoviště chráněných netopýrů. Vzhledem k ojedinělým krajinářským hodnotám a vzácné flóře a fauně (doposud ne zcela probádané) je oblast Vítkovska trvalým předmětem zájmu přírodovědců. Obzvláště významnou ekologickou osou oblasti je již zmíněné údolí Moravice, které bylo v roce 1992 vyhlášeno přírodním parkem s názvem Moravice.

Přírodní park Moravice

Území přírodního parku Moravice se nachází v severní části Nízkého Jeseníku v okrese Opava. Hranice parku jsou vymezeny jednotlivými tahy silniční sítě. Svoji rozlohou (14.250 ha) zaujímá území již dříve vyhlášených oblastí klidu Údolí Moravice (1982) a Raduňky (1987).

Charakteristika krajiny

Přirozený tok Moravice, tvořící zahloubené říční údolí a protékající centrální části parku, charakterizuje celou oblast do té míry, že název řeky Moravice byl použit v symbolice parku. Význačným rysem krajiny jsou údolní louky, suťové lesy a na svazích břídlíkaté lomy. Vrcholové části tvoří na parovinách zbytky luk a pastvin, meze polních cest a především rozsáhlé zalesnění (50% rozlohy parku). Společenstva lužních lesů jsou vázána na údolní polohy vodních toků. Dubohabrové lesy se vyskytují převážně na levobřežních prostorách toku Moravice. Květnaté bučiny, představující původní typ bučin, nalézáme nejvíce na pravobřežních svazích Moravice.

Flóra a fauna

Na území se dosud vyskytují ohrožené, dnes už rychle mizející druhy chráněné květeny: bledule jarní, lilie zlatohlávek, pérovník pštrosí, ďáblík bahenní a měsíčnice vytrvalá. Zcela vzácně rostou v této již podhorské krajině i některé horské druhy, např. kozlík trojený, kýchavice Lobelova, zimolez černý a žluťucha orlíčkolistá. Z hub je to např. vzácný hřib dřevožijný a pestré štavnatky. Druhovú rozmanitost hmyzu je vysoká. Přezívají zde i horské druhy, což je dáno příznivým klimatem,

geomorfologickou stavbou území i pestrou skladbou rostlinných společenstev.

Z obratlovců byl zaznamenán výskyt např. mloka skvrnitého, slepýše křehkého, holuba doupňáka, lelka lesního a čápa černého. Lze zde nalézt i tři druhů plchů a jezevce lesního.

Zvláště chráněná území

K ochraně přirozené skladby dřevin a vzácných rostlin byly zřízeny koncem šedesátých let tři rezervace (Kaluža, Valach a Nové Těchanovice). Nejhodnotnější národní přírodní rezervace Kaluža je navíc významným biotypem ornitofauny.

Výskyt netopýrů

V okolí Zálužného se nacházejí největší zimoviště netopýra černého na Moravě. Opuštěné doly po těžbě břidlice totiž skýtají ideální podmínky pro zimování netopýrů. Hloubka dolu je asi 80 metrů. Tvoří jej tři patra chodeb o celkové délce více než 2 km. Důl je od roku 1976 sledován bohumínskými speleology, kteří zde také provádějí pravidelné kontroly.

Počet netopýrů přesahuje až 1 000 kusů. Zimujících netopýrů bylo nalezeno asi 30 – 50%. Protože se jedná o velmi rozsáhlou lokalitu se stropy vysokými až 20 metrů a s rozsáhlou členitou kamennou základkou, ve které jsou zimující netopýři zalezlí velmi hluboko, jsou lidskému zraku zcela ukrytí.

V lokalitě je přes deset druhů netopýrů. Převažuje netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), početné stavy vytváří i vzácný netopýr severní (*Eptesicus nillsoni*).